

De hersteller maakt alles weer goed.

Hoe we de herstelsector nieuw leven kunnen inblazen.

Beleidsaanbevelingen voor de Belgische [Recht op Repareren Campagne 2021](#)¹

Context: Hoge kosten en drempels voor professionele herstellere

In 2020 voerde Repair&Share een bevraging² uit bij professionele herstellere van kleine elektrische huishoudapparaten zoals broodroostere, waterkokers, stofzuigere,.. Doel was om zicht te krijgen op **de hefboemen en drempels die professionele herstellere in Vlaanderen ervaren**. Als belangrijkste drempel kwam naar voren **dat herstelwerk vandaag niet langer economisch rendabel is**. Dat ligt niet alleen aan de hoge loonkosten, maar ook aan de hoge prijzen die herstellere voor wisselstukken en logistieke dienste moeten betalen. Als herstellere deze kosten doorrekenen aan de klant, dan vindt die de prijs vaak te hoog in vergelijking met de prijs van een nieuw toestel³. Daarnaast is het voor herstellere vaak moeilijk om de nodige **reserveonderdelen en informatie** van fabrikante te krijgen.

Repair&Share betreurt dit ten zeerste. Door onze spullen te repareren in plaats van te vervangen, zouden we heel wat afval, CO₂-uitstoot, grondstoffen en energie besparen. Het uitbouwen van een sterke herstelsector past perfect in de Europese en Belgische plannen voor een circulaire economie. Het maakt ons minder afhankelijk van (buitenlandse) producenten en versterkt de veerkracht van onze economie⁴. Hieronder formuleren we een aantal **beleidsaanbevelingen die kunnen helpen om de herstelsector nieuw leven in te blazen**.

Aanbevelingen om herstel goedkoper en eenvoudiger te maken

De laatste jaren zette België, net als de EU, vooral in op administratieve en informatieve beleidsmaatregelen, zoals productnormen en labels. Dit zijn belangrijke stappen, maar ze zijn onvoldoende om tot een circulaire economie of systemische verandering te komen. Repair&Share pleit voor een **breed beleidskader dat niet alleen administratieve en informatieve instrumenten gebruikt**, maar ook **economische maatregelen, zoals belastingen en subsidies**. Onder onderzoekere is er brede consensus dat economische maatregelen belangrijk zijn om milieu- en klimaatuitdagingen aan te pakken. Toch worden ze zelden gebruikt om reparatie te stimuleren⁵. Repair&Share zocht inspiratie in andere landen en sectoren en stelt een aantal economische maatregelen voor om de Belgische herstelsector te versterken. Ze kaderen binnen het idee van een 'groene tax en subsidie shift' waarbij de belastingdruk verschuift van arbeid naar vervuiling en grondstoffen- en energieverbruik en waarbij subsidies verschuiven van activiteiten met een negatieve impact op milieu en klimaat naar activiteiten die een positieve impact hebben.

¹ An English version of this paper can be found [here](#).

² In samenwerking met De Transformisten, en uitgevoerd door onderzoeksbureau Möbius. Meer informatie [hier](#)

³ De hoge kostprijs van een herstelling is de belangrijkste reden waarom consumenten niet voor reparatie kiezen. Als een herstelling hoger is dan 30% van de nieuwprijs van een product, dan kiezen consumenten er doorgaans voor om hun toestel te vervangen in plaats van te repareren. Dat blijkt onder andere uit [dit onderzoek](#).

⁴ Meer informatie en cijfers op onze [Recht op Repareren campagnepagina's](#).

⁵ Towards a Circular Economy Taxation Framework: Expectations and Challenges of Implementation, L. Milios (2021)

1. Economische maatregelen

Reparatiefonds via eco-bijdrages

Inspiratie uit Frankrijk - dat vanaf 2022 een reparatiefonds inricht. Het fonds wordt gefinancierd met de Franse eco-bijdrage, die vergelijkbaar is met de Recupelbijdrage in België. Het fonds werkt met een derdebetalersregeling. Elke consument die naar een -gecertificeerde- hersteller gaat, krijgt een aanzienlijke korting op zijn/haar herstelfactuur⁶. Het fonds vergoedt vervolgens de herstellende voor de kortingen. Met deze maatregel wil Frankrijk niet alleen de kostprijs van herstellingen drukken, maar ook de herstelsector zichtbaarder maken en beter structureren. Dit gebeurt door kwaliteitscriteria op te leggen aan herstellende die zich bij het fonds willen aansluiten en door te investeren in gedeelde tools voor online diagnose⁷.

→ Repair&Share ziet ook in België potentieel voor een reparatiefonds. Het fonds zou gefinancierd kunnen worden door de Recupelbijdrage voor producenten uit te breiden naar hergebruik/reparatie⁸. Een reparatiefonds past volledig in de transitie naar een circulaire economie. Om die transitie te maken mogen we niet enkel focussen op recyclage, maar moeten we ook inzetten op levensduurverlenging van producten, bijvoorbeeld door reparatie.

Repaircheques

Inspiratie uit Oostenrijk en Duitsland - die hun burgers repaircheques voor elektrische apparaten geven. De opzet van het systeem varieert naargelang de regio⁹, maar simpelweg komt het hierop neer: via een cheque krijgen burgers tot 50% van hun reparatiekosten vergoed, meestal met een geplafonneerd bedrag tot bv. 100 euro per reparatie of per jaar. Om de kwaliteit van de herstellingen te garanderen, zijn de cheques vaak enkel inwisselbaar bij herstellende die in een officiële lijst van herstellende zijn opgenomen. In de Oostenrijkse regio's was het succes van de cheques zo groot - zowel voor de burgers als voor de herstellende¹⁰ - dat de federale regering besliste om de repaircheque vanaf 2022 landelijk uit te breiden¹¹. Zo krijgt elke Oostenrijker tot 200 euro budget voor de reparatie van elektrische toestellen.

→ Repair&Share vraagt politici de mogelijkheid te onderzoeken om ook bij ons een repair cheque in te voeren¹². Daarbij is het belangrijk om te bewaken dat de cheques bij lokale herstellende gebruikt worden. Dat kan door een lijst op te stellen van herstelbedrijven waar de cheques gebruikt mogen worden. De repaircheque zou in België op verschillende niveaus kunnen worden uitgerold, van lokaal tot federaal, zoals het Oostenrijkse voorbeeld illustreert.

⁶ Dit geldt voor defecte producten die buiten de wettelijke garantie vallen.

⁷ Zie <https://www.halteobsolescence.org/fonds-pour-une-reparation-moins-cher/>

⁸ Deze uitbreiding van eco-modulatie zou vooral impact hebben op de prijs van low-cost producten.

⁹ <https://repair.eu/news/germany-and-austria-implement-repair-bonuses/>

¹⁰ In Wenen was de vraag naar de cheques zo hoog dat het fonds snel op was. In totaal werd tijdens de twee campagneperiodes in najaar van 2020 en het voorjaar van 2021 1.6 miljoen euro gebruikt om [26.000 reparaties uit te voeren](#). [Zo werd 620 ton CO₂-uitstoot vermeden](#). Een Weense hersteldienst meldde dat ze dankzij de cheques 30% meer reparatieaanvragen kregen (interview, 2021).

¹¹ Met middelen uit het Covid-19 recovery fund.

¹² In België kun je vandaag al ecocheques gebruiken om herstellingen te betalen. De ecocheques zijn echter alleen een extralegaal voordeel voor bepaalde werknemers en niet voor alle burgers beschikbaar. In de praktijk wordt de ecocheque vooral gebruikt om nieuwe elektrische toestellen met een goed energielabel te kopen.

Verlagen van de BTW en arbeidskosten van reparaties

Inspiratie uit Zweden - dat in 2017 niet alleen een BTW-verlaging op reparaties van textiel, schoenen, lederen producten en fietsen invoerde, maar ook de RUT-belastingaftrek¹³ in voor herstellingen aan huis en onderhoud van witgoed. Hierdoor besparen consumenten tot 50% op de totale arbeidskosten van reparaties. In 2007 voerde Zweden al zo'n RUT-belastingaftrek in voor het onderhoud van IT-toestellen.

→ Repair&Share gelooft dat een BTW-verlaging van 21% naar 6% -of nog ambitieuzer een BTW-vrijstelling- voor alle herstellingen een rol kan spelen in het verlagen van de prijs van herstellingen. De bestaande BTW-verlaging voor de reparatie van fietsen, schoenen, lederwaren en kledij zou uitgebreid moeten worden, onder andere naar herstel van elektrische toestellen. Uit onderzoek is evenwel gebleken dat een BTW-verlaging enkel effect heeft als deze wordt toegepast in combinatie met andere beleidsmaatregelen¹⁴.

Meer (sociale) tewerkstelling in de circulaire economie

We kunnen ons ook laten inspireren door de sociale economie die in België momenteel een premie geniet voor de tewerkstelling en opleiding van mensen die ver van de reguliere arbeidsmarkt staan. De Kringloop- en Kringwinkels in Vlaanderen maken bijvoorbeeld gebruik van dit systeem, waardoor heel wat producten hersteld en opnieuw verkocht worden.

→ Repair&Share is ervan overtuigd dat de prijs van herstellingen ook positief beïnvloed kan worden door meer te investeren in sociale tewerkstelling binnen de circulaire economie. Voor herstellingen binnen de erkende Kringloop- en Kringwinkels zou de Vlaamse overheid het plafond voor sociale tewerkstellingsplaatsen kunnen schrappen, zodat sociale en circulaire ondernemers meer mensen kunnen tewerkstellen dan wat nu mogelijk is¹⁵.

→ In het algemeen pleit Repair&Share ervoor om circulaire jobs zowel in de sociale als in de reguliere economie erkenning te geven voor hun positieve bijdrage aan het beperken van onze klimaatimpact en grondstoffenverbruik. Dat zou kunnen gebeuren door een vermindering van de loonkosten, bijvoorbeeld voor herstellende.

→ Ook investeringen in opleidingen tot hersteller¹⁶, zowel in sociale-economische ondernemingen als in andere (in)formele contexten, kunnen een positieve bijdrage leveren aan de groeiende vraag naar technologische vaardigheden op de arbeidsmarkt.

¹³ Wie iemand inhuurt voor een RUT-activiteit (schoonmaak, onderhoud of was) krijgt een belastingkorting op de loonkost.

¹⁴ Towards a Circular Economy Taxation Framework: Expectations and Challenges of Implementation, L. Milios (2021).

¹⁵ <https://www.herwin.be/opinie-en-beleid/sociaal-circulair-ondernemen-de-oplossing-op-de-klimaatuitdagingen>

¹⁶ Opleiding zou op verschillende niveaus georganiseerd moeten worden, van secundair tot hoger onderwijs en volwassenenonderwijs. In de opleiding zou ook aandacht moeten zijn voor nieuwe noden zoals soft skills. Daarnaast zouden circulaire beroepen zoals hersteller sterker gepromoot moeten worden, bijvoorbeeld via campagnes. Tegelijkertijd zal ook ingezet moeten worden op het aantrekkelijker maken van het beroep van hersteller. In het project [Repair zkt Hub](#) leerden we immers dat jongeren het beroep van hersteller niet aantrekkelijk vinden omdat het beroep minder gekend is en omdat de lonen lager en de werktijden langer zijn dan bij andere technische beroepen.

2. Administratieve en informatieve maatregelen: duurzaam productontwerp en toegang tot wisselstukken en informatie

Herstellers vertelden ons ook dat reparaties vaak veel tijd kosten en ingewikkeld zijn. Dat komt omdat veel producten niet ontworpen zijn om hersteld te worden (bv. geen modulaair ontwerp), omdat er niet altijd wisselstukken en reparatie-informatie beschikbaar zijn en omdat ze vaak lang op de levering van wisselstukken moeten wachten. Dit maakt van de herstelsector een erg arbeidsintensieve sector. Aangezien in België de loonkosten hoog liggen, doet dit de kosten voor reparaties aanzienlijk oplopen.

→ Daarom pleit Repair&Share ervoor de hierboven genoemde economische maatregelen aan te vullen met beleidsmaatregelen om reparatie gemakkelijker, sneller én goedkoper te maken.

Minimale productnormen en informatie op het verkooppunt

Producten moeten zo ontworpen worden dat ze makkelijk demonteerbaar en herstelbaar zijn. Dat kan bijvoorbeeld gestimuleerd worden door minimale productnormen op te leggen. Ook zouden fabrikanten alle herstellende toegang moeten geven tot wisselstukken en herstel-informatie. Ze mogen zich hierbij niet beperken tot de herstellende die zij erkennen. Verder zou onderzocht moeten worden hoe ervoor gezorgd kan worden dat de prijs van wisselstukken herstel niet ontmoedigt.

Inspiratie uit Spanje - dat onlangs een wet¹⁷ heeft aangenomen die fabrikanten verplicht om wisselstukken tot tien jaar na het stopzetten van de productie aan te bieden¹⁸. Deze maatregel werd genomen in het kader van de omzetting van de Europese consumentenwetgeving¹⁹.

Inspiratie uit Frankrijk - waar de prijs van reserveonderdelen één van de criteria is in het berekenen van de [repair-score](#). Door fabrikanten te vragen om de prijzen van hun wisselstukken openbaar te maken, worden ze gestimuleerd om de prijs te verlagen en transparantie te creëren voor herstellende en consumenten.

→ De Belgische federale regering zou dwingende maatregelen kunnen opleggen 1) om de beschikbaarheid van reserveonderdelen te garanderen en 2) om de prijzen van wisselstukken transparanter te maken, naar het voorbeeld van respectievelijk Spanje en Frankrijk.

→ Wat de verlaging van de prijs van reserveonderdelen betreft, dringen wij er bij de federale regering op aan om te onderzoeken of het haalbaar is de prijs van reserveonderdelen te beperken tot een 'redelijke prijs', d.w.z. een prijs die herstellende en consumenten niet ontmoedigt.²⁰

→ België zou op EU-niveau kunnen aandringen op ambitieuze en bindende regelgeving inzake de Ecodesign richtlijn voor bv. productontwerp, beschikbaarheid van reserveonderdelen en informatievereisten. Onze eisen rond de Ecodesign-richtlijn van de EU werkten we uit in een [eerder document](#).

¹⁷ 'Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (General Law of Consumers and Users Defense)'

¹⁸ <https://www.osborneclarke.com/insights/implementation-spain-directives-digital-content-services-contracts-sale-goods/>

¹⁹ EU Directives 2019/770 and 2019/771 (respectively, on digital content and services contracts and on the sale of goods)

²⁰ De studie van RDC Environnement kan hier als inspiratie dienen. Meer info [hier](#).

Conclusie

Met Repair&Share halen we niet alleen inspiratie uit het buitenland, we zien ook concrete opportuniteiten voor België. Zowel de federale als de regionale regeringen zijn momenteel actieplannen aan het opstellen en budgetten aan het toekennen voor de economische relance en de circulaire economie.

Repair&Share gaat graag verder in gesprek met beleidsmakers om te bekijken hoe onze beleidsvoorstellen meegenomen en toegepast kunnen worden in deze plannen. Dit is de ideale gelegenheid om de Belgische herstelsector een boost te geven en van repareren effectief een recht te maken.

Contacteer ons

Repair&Share vzw
Edinburgstraat 26 Rue d'Edimbourg, 1050 Brussels
info@repairshare.be - www.repairshare.be

Contactpersoon Beleidsvoorstellen: Aline Maigret, aline@repairshare.be
Contactpersoon Belgische Recht op Repareren campagne: Rosalie Heens, rosalie@repairshare.be

Repair&Share vzw is een initiatief van De Transformisten vzw
Met subsidie van de Vlaamse Overheid, de Europese Commissie (als partner van het Interreg-NWE project Sharepair), Europees Sociaal Fonds (ESF), Cera, Vlaanderen Circulair en Be Planet

